

Perusmuistio; Yritysten kestäväää toimintaa koskeva huolellisuusvelvoite

Kokous

Napsauta tähän ja kirjoita tarvittaessa kokouksen virallinen nimi ja päivämäärä(t).

Eduskuntatunnus

U 35/2022

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 23.2.2022 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yritysten kestäväää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta (KOM(2022) 71 lopullinen). Ehdotusta on käsitelty Ranskan, Tšekin, Ruotsin ja Espanjan puheenjohtajakausilla neuvoston yhtiöoikeustyöryhmässä.

Neuvoston yleisnäkemyks hyväksyttiin kilpailukykyneuvoston kokouksessa 1.12.2022. Neuvoston neuvottelumandaattia kolmikantaneuvotteluihin päivitettiin Coreper I -kokouksessa 15.11.2023.

Euroopan parlamentti hyväksyi oman kantansa 1.6.2023. Parlamentin, neuvoston ja komission välisiä kolmikantaneuvotteluja, jäljempänä myös *trilogit*, käytiin 8.6.-13.12.2023.

Poliittinen sopu saavutettiin trilogissa 13.12.2023. Säädöksen tekninen viimeistely jatkui edelleen Belgian puheenjohtajakauden alussa.

Neuvosto päättää neuvottelutuloksen hyväksymisestä Coreper I kokouksessa helmikuussa 2024 [9.2.2024].

Suomen kanta

Yleisesti

Hallitusohjelman mukaisesti kehitetään yritys vastuuta EU- ja OECD -tasoilla. Suomi pitää tärkeänä, että yritysten kestävä toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ehdotetun direktiivin, jäljempänä *yritysvastuudirektiivi* tai *direktiivi*, sääntely tulee voimaan Euroopan unionissa lähivuosina.

Direktiivin tulisi muodostaa kokonaisuutena yrityksille selkeä, toteuttamiskelpoinen ja tasapuolinen toimintaympäristö. Neuvottelujen aikana kokonaisratkaisuun on sisällytetty elementtejä, joihin Suomi on suhtautunut kriittisesti. Viime vaiheen kokonaisratkaisun vuoksi Suomi voi pidättäytyä äänestämästä neuvottelutuloksesta osana isompaa joukkoa.

Asianmukaisen huolellisuuden velvoite

Suomi arvioi, että trilogissa sovittu direktiivin teksti muodostaa yhdessä 31.12.2023 kansallisesti voimaan tuleen kestävyysraportointisääntelyn kanssa loogisen vastuullista liiketoimintaa koskevan sääntelykokonaisuuden.

Suomi katsoo, että direktiivin soveltamisala on pääosin tasapainoinen ja takaa sääntelylle toisaalta riittävän kunnianhimon ja toisaalta huomioi suhteellisuuden. Suomi hyväksyy rakennusalan lisäämisen riskipitoisten alojen joukkoon ja pitää trilogineuvotteluissa lisätyjä sääntelyn kiertämisen estämiseen tähtääviä säännöksiä tarkoituksenmukaisina. Yrityksen toimintaketjun määrittelyä ei ole kolmikantaneuvotteluissa olennaisesti muutettu, mutta Suomi olisi sen osalta ollut valmis myös kunnianhimoisempaan tuotteen tai palvelun käytön aikaisia toimia kattavaan sääntelyyn. Direktiivin sääntely tulisi voimaan portaittain alkaen suurimmista suuryrityksistä, mitä Suomi pitää suhteellisuuden kannalta järkevänä, sillä yritykset tarvitsevat aikaa sääntelyn vaatimien prosessien rakentamiseen.

Huolellisuusprosessia koskevat säännökset ovat selkeytyneet neuvotteluprosessin aikana Suomen neuvottelutavoitteen mukaisesti. Yrityksillä on käytännössä paremmat edellytykset omassa toiminnassaan noudattaa velvoitetta, mikä edelleen on omiaan parantamaan myös sääntelyn vaikuttavuutta. Suomen tavoitteena on ollut, että sääntely varmistaa sisämarkkinoilla toimiville yrityksille tasapuolisen kilpailuympäristön ja Suomi voi hyväksyä keskeisiä velvoitteita koskevan maksimiharmonisointilausekkeen lisäämisen säädökseen.

Suomi katsoo, että direktiivissä säädettävät korjaavia toimenpiteitä koskevat velvoitteet ja yritysten sidosryhmien osallistaminen kuuluvat asianmukaisen huolellisuuden prosessiin ja nämä velvoitteet ilmenevät sovitusta tekstistä riittävän selkeällä tavalla.

Direktiiviin sisältyvä suoraan yrityksille tehtäviä valituksia ja ilmoituskanavaa koskeva mekanismi tukee yritysten tietoisuuden lisäämistä sen toimintaketjussa tapahtuvista asioista. Direktiiviin lisätyt uudet säännökset haitallisia vaikutuksia koskevista ilmoituksista on muotoiltu siten, että ne toisivat yrityksille mahdollisimman vähän uutta taakkaa. Suomi voi hyväksyä lisäykset.

Direktiivin liitteen listaus haitallisia vaikutuksia ihmisoikeuksiin ja ympäristöön määrittelevistä kansainvälisistä sopimuksista ja niiden osalta sovellettavista säännöksistä on kattava. Liitteessä on myös pyritty painottamaan sen selkeyttä ja toimivuutta yritysten kannalta Suomen neuvottelutavoitteen mukaisesti. Neuvottelutuloksessa liitteitä laajennetaan neuvotteluprosessin aikana ILO:n ydinsopimukseen lisätyillä työturvallisuutta koskevilla sopimuksilla No 155 ja 187, mitä Suomi pitää tarkoituksenmukaisena. Laajennus

toteutetaan komission delegoidulla asetuksella, kun kaikki jäsenvaltiot ovat ratifioineet sopimukset.

Seuraamukset ja valvonta

Direktiivin mukaiset valvontaviranomaisen toimivaltuudet ovat selkeytyneet, ne ovat suhteellisen kattavat ja sääntelyssä määritellään tarkoituksenmukaisella tavalla seikat, joita viranomaisen on otettava huomioon arvioidessaan yrityksen toimintaa suhteessa velvoitteisiin. Suomi katsoo, että direktiivin mukainen seuraamusmaksu on linjassa muun EU-oikeuden kanssa.

Ilmastonmuutoksen torjunta

Suomi pitää ilmastonmuutosta koskevia säännöksiä yhdessä liitteeseen tehtyjen lisäysten kanssa järkevinä ja tasapainoisina huomioiden huolellisuusveloitteen tavoitteet ja niiden yhteys raportointivelvoitteeseen. Suomi pitää hyvänä, että ilmastonmuutoksen torjuntaa koskeva kokonaisuus on edelleen vahventunut trilogineuvotteluissa ja että tekstiin on tehty täydennyksiä erityisesti ilmastonmuutoksen torjuntaa koskevan suunnitelman osalta. Kokonaiskunnianhimo on ilmastoasioiden osalta kasvanut.

Suomi näkee trilogivaiheessa lisätyn yrityksen johtoportaan kannustimia koskevan säännöksen ilmastonmuutoksen torjuntaa koskevia tavoitteita tukevaksi ja voi hyväksyä lisäyksen.

Yhtiöoikeudelliset säännökset ja siviilioikeudellinen vastuu

Suomen neuvottelutavoitteiden mukaisesti direktiivissä ei ole mukana yhtiön johdon yhtiöoikeudellista tehtävää ja vastuuta koskevia säännöksiä.

Direktiivin huolellisuusveloitteita on arvioitava yhdessä siviilioikeudellista vastuuta koskevien säännösten kanssa. Varsinaisten vahingonkorvaussäännösten osalta Suomi piti tärkeänä pitäytyä neuvoston yleisnäkemyksen tekstissä, johon saatiin mukaan monia Suomen vahingonkorvausoikeudelle keskeisiä piirteitä kuten säännökset yrityksen tuottamuksesta, syy-yhteydestä ja täyden korvauksen periaatteesta. Siviilioikeudellinen vastuu on lisäksi rajattu vahinkoon, jonka sääntelyn kohteena oleva yritys yksin tai yhdessä toisen tahon kanssa on aiheuttanut. Nämä elementit sisältyvät neuvottelutulokseen.

Neuvottelutulokseen sisältyy myös uusia yritysvastuudirektiivin loukkauksia koskeviin asioihin sovellettavia siviiliprosessia koskevia säännöksiä, jotka ovat kansallisen oikeusjärjestelmän kannalta hyvin ongelmallisia (ks. luku Pääasiallinen sisältö ja Kansallinen lainsäädäntö). Suomi suhtautuu erittäin kriittisesti uusiin säännöksiin ryhmäkanteesta, jotka tarkoittavat ryhmäkanteen laajentamista muihin kuin kuluttaja-asioihin. Myös uudet todisteiden esittämisvelvollisuutta koskevat säännökset ovat kansallisen oikeusjärjestelmän kannalta hyvin ongelmallisia, ja Suomi suhtautuu näihin erittäin kriittisesti.

Finanssialaa koskeva sääntely

Finanssialaan soveltamisen osalta Suomelle tärkeintä on ollut, että ratkaisu on selkeä ja oikeusvarma, sekä sellainen, että se huomioi sosiaaliturvajärjestelmiä hoitavien eläkeläistosten osalta Suomen kansalliset erityispiirteet. Suomi pitää erityisen tärkeänä, että sääntelyä voidaan soveltaa käytännössä ilman merkittäviä tulkintaepäselvyyksiä.

Suomi voi hyväksyä finanssialan osalta tehdyn soveltamisratkaisun, jossa soveltaminen rajataan toimintaketjun alkupäähän (upstream-osa). Ratkaisu koskee myös kansallisia eläkejärjestelmiä ylläpitäviä eläkelaitoksia. Huomioiden yhdenmukainen soveltaminen kestävyysraportointisääntelyn kanssa, Suomi pitää järkevänä, että sovintoehdotuksen mukaan finanssialaan kuitenkin sovellettaisiin ilmastomuutoksen torjuntaa koskevaa artiklaa.

Neuvottelutuloksen mukaan soveltamista finanssialaan tarkasteltaisiin uudelleen myöhemmässä vaiheessa. Mahdollinen soveltamisalan laajentaminen edellyttää direktiivin muuttamista normaalissa lainsäädäntömenettelyssä.

Kokonaisarviointi

Suomi katsoo, että EU-instituutioiden saavuttama trilogisopu huomioi riittävällä tavalla Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet ja neuvoston yleisnäkemyksessä sovitut elementit, erityisesti varsinaisen asianmukaisen huolellisuuden velvoitteen osalta. Neuvottelutulos sisältää Suomen kannalta tarkoituksenmukaiset ratkaisut eläkelaitosten, ilmastomuutoksen torjunnan ja keskeisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden osalta.

Direktiivissä on mukana myös Suomelle hankalia asioita, joihin on pyritty vaikuttamaan neuvottelujen aikana. Etenkään vahingonkorvauksen ryhmäkannetta ja todisteiden esittämisvelvollisuutta koskevia säännöksiä ei voida pitää Suomen oikeusjärjestelmän kannalta toimivina ratkaisuin, sillä ne poikkeavat meillä voimassa olevista yleissäännöksistä ja hajaannuttavat järjestelmää.

Direktiivin neuvottelujen lopputulos on kompromissi, joka varmistaa EU:n alueella toimiville yrityksille yhdenmukaistetun säädösympäristön vastuullisuussääntelyn osalta.

Suomi suhtautuu erittäin kriittisesti neuvottelutulokseen ryhmäkanteen ja todisteiden esittämisvelvollisuuden osalta. Kokonaisuutena arvioiden Suomi katsoo, että se voi pidättäytyä äänestämästä neuvottelutuloksesta osana isompaa joukkoa.

Pääasiallinen sisältö

Sääntely tavoitteet

Yritysvastuudirektiivin tavoitteena on ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja ympäristösuojelun globaali lisääminen vaikuttamalla siihen, että yritykset huomioivat kestävyysseikat aiempaa kattavammin päätöksenteossaan. Direktiivin mukaisen asianmukaisen huolellisuuden velvoitteen tavoitteena on saada yritykset arvioimaan ja hallinnoimaan ihmisoikeus- ja ympäristöriskejä ja -vaikutuksia omissa toiminnoissa, liikekumppanien toiminnassa ja näiden arvoketjuissa. Sääntely muodostaa kokonaisuuden yhdessä 31.12.2023 kansallisesti voimaan tuleen kestävyysraportointisääntelyn (muun muassa lait 1249/2023 kirjanpitolain muuttamisesta ja 1250/2023 tilintarkastuslain muuttamisesta) kanssa, jonka mukainen raportointivelvoite käytännössä kattaa toimenpiteet, joihin yritysvastuudirektiivi velvoittaa yrityksiä ryhtymään.

Direktiivi olisi luonteeltaan maksimiharmonisointia haitallisten vaikutusten *tunnistamista, ehkäisemisestä, lieventämistä ja lopettamista* koskevien velvoitteiden osalta (artikkelit 6 (1), 7 (1) ja 8 (1)) eli jäsenvaltiot eivät voisi näiltä ryhtyä direktiivin säännöksiä pidemmälle menevään sääntelyyn.

Soveltaminen

Yleinen soveltamisala

Direktiivi koskisi ensinnäkin suuria yli 500 hengen yrityksiä, joiden liikevaihto on yli 150 miljoonaa euroa. Direktiivi koskisi myös riskipitoisilla aloilla toimivia yrityksiä, jotka työllistävät yli 250 henkeä ja joiden liikevaihto on yli 40 miljoonaa euroa. Riskipitoisiksi aloiksi säädetään direktiivin liitteessä tekstiili- ja nahkatuotteiden valmistus, maa- ja metsätalous, elintarvikkeiden ja juomien valmistus ja tukkumyynti ja kaivannaisteollisuus, kun vähintään 50 prosenttia liikevaihdosta tulee näiltä aloilta. Trilogeissa riskipitoisiin aloihin lisättiin myös rakennusala. Riskipitoisten alojen NACE-koodit säädetään tarkemmin direktiivin liitteessä II.

Direktiivi mahdollistaisi asianmukaista huolellisuutta koskevan velvoitteen hoitamisen konsernitasolla soveltamisalaan kuuluvan emoyhtiön toimesta.

Trilogeissa direktiiviin lisättiin kiertolausekkeet, joilla varmistetaan, että kynnysarvoja sovellettaisiin myös konsernitasolla EU:n konsolidoidun tilinpäätöksen raja-arvot ylittäviin yrityksiin, pois lukien ne konserniin kuuluvat, jotka eivät osallistu tytäryhtiöiden johtamiseen tai operatiivisiin päätöksiin. Franchise-yritykset kuuluisivat myös soveltamisalaan, jos rojaltien määrä ylittää 7,5 miljoonaa euroa ja liikevaihto on vähintään 40 miljoonaa euroa unionissa.

Velvoitteet koskisivat myös EU:n ulkopuolisia yrityksiä niiden toimiessa EU:n alueella, kun ne täyttävät direktiivissä säädettävät raja-arvot.

Direktiivin soveltamisalaan kuuluvasta arvoketjun osasta käytetään direktiivissä termiä toimintaketju. Yrityksen toimintaketju kattaisi koko tuotantoon ja markkinoille saattamiseen liittyvän ketjun (arvoketjun ns. upstream-osa). Yrityksen loppupään arvoketjusta (arvoketjun ns. downstream-osa) on rajattu ulos tuotteen käytön aikaisia tilanteita eräissä tilanteissa. Tuotteen kuluttajakäyttö ja tuotteiden käyttö aiotun ja kohtuudella ennakoitavissa olevan käyttötarkoituksen vastaisesti eivät kuuluisi soveltamisalaan. Soveltamisalaan kuuluisi toiminta, joka liittyy tuotteen jakeluun, kuljetukseen, varastointiin ja hävittämiseen, mukaan lukien purkamisen, kierrätys, kompostointi tai kaatopaikalle sijoittaminen, jos liikekumppanit harjoittavat kyseistä toimintaa suoraan tai välillisesti yrityksen puolesta tai sen lukuun. Toimintaketju ei myöskään kata vientivalvonnan alaisia tuotteita (esim. kaksikäyttötuotteiden, sotilasmateriaalin ja aseet) sen jälkeen, kun tuotteen vienti on hyväksytty.

Soveltaminen finanssialaan

Neuvoston yleisnäkemyksessä jäsenvaltioille annettiin optio soveltaa direktiiviä finanssialaan. Neuvoston mandaattia muutettiin trilogien aikana niin, että se mahdollistaa finanssialan sulkemisen pois soveltamisalasta kokonaan.

Trilogeissa sovittiin sääntelyn soveltamisesta finanssialaan ainoastaan toimintaketjun alkupäässä (upstream-osa) ja ilmastomuutosta koskevan 15 artiklan osalta. Finanssialaan soveltaminen kokonaisuudessa sisällytettäisiin direktiivin uudelleentarkistelulausekkeeseen.

Rajaus tarkoittaa, että direktiiviä ei, muun finanssialan tavoin, myöskään sovellettaisi kansallisia eläkejärjestelmiä ylläpitävien eläkelaitosten toimintaketjujen loppupään (downstream-osa) osalta.

Asianmukaisen huolellisuuden velvoite

Huolellisuusvelvoitteen sisällyttäminen yrityksen toimintapolitiikkaan ja riskien hallintajärjestelmiin

Yrityksellä tulisi olla toimintapolitiikka, miten se käytännössä hallinnoi eli tunnistaa, ehkäisee, lieventää ja pysäyttää toiminnastaan aiheutuvia haitallisia ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksia toimintoissaan. Yrityksen olisi laadittava käytännesäännöt (code of conduct) koskemaan omaa henkilöstöään, tytäryhtiötään ja liikekumppaneitaan.

Haitallisten vaikutusten tunnistaminen ja priorisointi

Yrityksen olisi toteutettava toimenpiteitä tunnistaaakseen toteutuneet ja mahdolliset haitalliset vaikutukset ihmisoikeuksiin ja ympäristöön. Toimenpiteisiin kuuluvat muun muassa kartoitukset alueista ja toiminnoista, missä vaikutukset ovat todennäköisimpiä, raportit ja tietojen kerääminen ja sidosryhmien kuuleminen.

Yritysten olisi priorisoitava vaikutukset niiden vakavuuden ja todennäköisyyden perusteella.

Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen, lieventäminen ja lopettaminen

Direktiivi sisältää haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten tunnistamista, ehkäisemistä, lieventämistä ja pysäyttämistä koskevat velvoitteet. Ehkäisyä, lieventämistä ja lopettamista koskevat tarkemmat velvoitteet sisältävät esimerkiksi toimintasuunnitelman laatimisen, sopimusvakuuksien hakemisen ja sopimusketjutuksen, liikekumppanien tukemista koskevat velvoitteet (rahoitus, lainat, ohjaus, koulutus) ja taloudelliset investoinnit johtamis- tai tuotantoprosesseihin ja -rakenteisiin.

Asianmukaisten toimenpiteiden määrittelemiseksi otettaisiin huomioon yrityksen osallisuus ja myötävaikutus haitallisiin vaikutuksiin ja kyky vaikuttaa haitallisen vaikutuksen aiheuttaneeseen liikekumppaniin. Jos direktiivissä säädetyillä keinoilla ei pystyttäisi ehkäisemään, lieventämään tai pysäyttämään haitallisia vaikutuksia, veloitetaan pidättäytymään liikesuhteiden jatkamisesta ja viimekädessä liikesuhteiden katkaisemiseen. Direktiivissä säädetään tarkemmin menettelyä koskevista edellytyksistä.

Sidosryhmien osallistaminen

Direktiivi sisältää velvoitteet sidosryhmien kuulemisesta eri tilanteissa ja oman toiminnan vaikutuksia arvioitaessa.

Korjaavat toimenpiteet

Yrityksen olisi tarjottava korjaavia toimenpiteitä, jos se on yksin tai yhdessä aiheuttanut todellisen haitallisen vaikutuksen. Korjaavia toimenpiteitä koskevat säännökset lisättiin mukaan trilogieissa.

Seuranta ja tiedottaminen

Yritysten tulee seurata toimenpiteidensä vaikutuksia säännöllisesti (vähintään 24 kk välein), aina merkittävien muutosten jälkeen ja aina kun on perusteltua syytä olettaa, että on syntymässä uusi merkittävän haitallisen vaikutuksen riski.

Direktiivi sisältää lisäksi niille yrityksille, jotka eivät kuulu kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) mukaisten raportointivaatimusten piiriin, velvoitteet viestiä julkisesti toimintansa vaikutuksista.

Haitalliset vaikutukset

Haitalliset vaikutukset eli yritysten huolellisuusvelvoitteella ehkäistävät asiat määräytyisivät direktiivin liitteessä mainittujen kansainvälisten sopimusten perusteella.

Haitalliset ihmisoikeus- ja ympäristövaikutukset määräytyisivät direktiiviehdotuksen liitteessä I listattujen monenvälisten valtiosopimusten ja kansainvälisten sitoumusten perusteella. Direktiiviehdotuksen liitteen I osassa I luetellaan kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin sisältyvät oikeudet ja kiellot sekä ihmisoikeuksia, perusvapauksia ja työelämän oikeuksia koskevat yleissopimukset. Liitteen I osassa II puolestaan luetellaan ympäristöliisiin yleissopimuksiin sisältyvien kansainvälisesti tunnustettujen tavoitteiden ja kieltojen rikkomista koskevat kohdat.

Haitallisia vaikutuksia olisivat muun muassa ihmisoikeuksien toteutumiseen liittyvät ongelmat, kuten pakkotyö, lapsityö, järjestäytymisvapauden ja kollektiivisen neuvotteluvoimien puute, riittämätön työterveys ja -turvallisuus sekä ympäristövaikutukset, kuten kasvihuonekaasupäästöt, saastuminen, luontokato ja ekosysteemien rappeutuminen.

Valitusmenettely ja ilmoitusten tekeminen

Yritysten olisi pantava toimeen menettelyt, jotka mahdollistavat sidosryhmille ja haitallisten vaikutusten kohteeksi joutuneille valituksen tekemisen suoraan yrityksille, jos niillä on perusteltuja huolia yrityksen arvoketjussa ilmenevistä haitallisista vaikutuksista. Yrityksen on annettava valituksen tehneelle taholle perustelut, onko valitus ollut aiheeton vai aiheellinen ja tarvittaessa ryhdyttävä direktiivin mukaisiin toimiin vaikutusten minimoimiseksi.

Lisäksi yritysten olisi perustettava ilmoituskanava, joka on suunnattu sidosryhmille ja vaikutusten kohteena oleville tahoille haitallisista vaikutuksista ilmoittamista varten.

Ilmastonmuutoksen torjunta

Siirtymäsuunnitelma

Yritysten tulee tehdä ja ottaa käyttöön siirtymäsuunnitelma, jolla yrityksen liiketoimintamalli ja strategia mukautetaan Pariisin ilmastonsopimuksen 1,5°C ilmaston lämpenemisen rajan kanssa sekä kestävään talouteen siirtymisen ja ilmastoneutraaliuden saavuttamisen kanssa. Suunnitelmassa on erityisesti yksilöitävä yrityksen kohtuudella saatavilla olevien tietojen perusteella sen keskipitkän aikavälin ja vuoden 2050 ilmastoneutraaliustavoitteet, ja tarvittaessa yrityksen osallisuus hiileen, öljyyn ja kaasuun liittyvälle toiminnalle.

Siirtymäsuunnitelman olisi sisällettävä

- a) ilmastomuutokseen liittyvät aikasidonnaiset tavoitteet vuoteen 2030 mennessä ja viiden vuoden välein vuoteen 2050 saakka ja tarvittaessa kasvihuonekaasujen absoluuttiset päästövähennystavoitteet vaikutusalueen 1, vaikutusalueen 2 ja vaikutusalueen 3 kasvihuonekaasupäästöjen osalta.
- b) kuvaus määritetyistä hiilestä irtautumista edistävästä tekijöistä ja a-kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi suunnitelluista toimista, mukaan lukien tarvittaessa yrityksen tuote- ja palveluvalikoiman muutokset ja uusien teknologioiden käyttöönotto;
- c) selvitys ja kvantifiointi investoinneista ja rahoituksesta, joilla tuetaan siirtymäsuunnitelman täytäntöönpanoa;
- d) kuvaus hallinto-, johto- ja valvontaelinten asemasta suunnitelmassa.

Siirtymäsuunnitelmaa olisi päivitettävä 12 kuukauden välein.

Ilmastomuutoksen torjuntaa koskevaa tekstiä on trilogivaiheessa yhdenmukaistettu mahdollisimman pitkälle yritysten kestävyysraportointia koskevan direktiivin (CSRD) kanssa ja lisätty sääntelyn velvoittavuutta ryhtyä käytännön toimenpiteisiin. Kestävyysraportointidirektiivin kattamien yritysten ei tarvitsisi tehdä erillistä suunnitelmaa, vaan suunnitelman laatimista koskeva velvoite katettaisiin raportointidirektiivin vaatimuksilla, joiden sisältö on yhdenmukainen yritysvastuudirektiivin kanssa.

Lisäksi direktiivi sisältäisi kattavat uudelleentarkastelulausekkeet ilmastomuutoksen torjuntaa koskevasta velvoitteesta ja direktiivin sopimusliitteestä.

Kannustimet

Yrityksillä, joiden palveluksessa on keskimäärin yli 1 000 työntekijää, olisi oltava asianmukainen politiikka siirtymäsuunnitelman täytäntöönpanon edistämiseksi muun muassa hallinto-, johto- tai valvontaelinten jäsenille tarjottavien taloudellisten kannustimien avulla. Tältä osin on huomionarvoista, että säännöksen soveltamisala vaikuttaa rajatunmalta kuin direktiivin yleinen soveltamisala.

Seuraamukset ja valvonta

Sääntely sisältää viranomaisvalvontaa koskevat velvoitteet ja velvoitteet valvontaviranomaisten välisestä yhteistyöstä.

Valvontaviranomaisilla olisi oltava asianmukaiset valtuudet ja resurssit mukaan lukien valtuudet pyytää tietoja ja tehdä tutkimuksia ja tarkastuksia. Valvontaviranomainen voisi käynnistää tutkinnan omasta aloitteestaan tai sille tehdyn ilmoituksen perusteella. Viranomaisen olisi pyynnöstä huolehdittava ilmoituksen tehneen henkilön identiteetin suojaamisesta, jos sen paljastuminen olisi henkilölle haitallista. Jos valvontaviranomainen havaitsee, että direktiivin nojalla annettuja kansallisia säännöksiä ei ole noudatettu, sen olisi

annettava kyseiselle yritykselle riittävä määräaika korjaavien toimien toteuttamiseksi. Korjaavien toimien toteuttaminen ei estäisi seuraamusten määräämistä tai siviilioikeudellisen korvausvastuun syntymistä.

Valvontaviranomaisilla olisi oltava vähintään valtuudet antaa määräys tietyn toiminnan lopettamisesta, pidättäytymisestä toiminnasta ja korjaaviin toimenpiteisiin ryhtymisestä. Viranomainen voisi toteuttaa väliaikaisia toimenpiteitä vakavan ja peruuttamattoman vahingon riskistä johtuvissa kiireellisissä tapauksissa.

Seuraamusten olisi oltava oikeasuhtaisia, tehokkaita ja varoittavia ja niihin olisi kuuluttava vähintään taloudelliset sanktiot ja julkinen lausunto, joka sisältää yrityksen nimien ja rikkomuksen laadun. Taloudellisen seuraamuksen maksimirangaistuksen vähimmäismäärä olisi viisi (5) prosenttia yrityksen maailmanlaajuisesta liikevaihdosta. Sääntelyssä määriteltäisiin tekijät, jotka on otettava huomioon seuraamuksia määrittäessä.

Siviilioikeudellinen vastuu

Vahingonkorvausvelvollisuus

Direktiivi sisältäisi vahingonkorvausvelvollisuuden, jonka mukaan yritys voidaan saattaa vastuuseen luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle aiheutuneista vahingoista, jos yritys on tahallaan tai tuottamuksellisesti laiminlyönyt direktiivin mukaiset vaikutusten ehkäisemistä, lieventämistä tai lopettamista koskevat velvoitteet ja sen seurauksena on syntynyt sellainen haitallinen vaikutus, joka olisi voitu direktiivissä säädetyillä keinoilla ehkäistä, lieventää tai lopettaa.

Luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä olisi oikeus saada täysimääräinen korvaus aiheutuneesta vahingosta. Täysi korvaus ei saisi johtaa ylikompensatioon. Yritys ei olisi vahingonkorvausvelvollinen, jos vahingon ovat aiheuttaneet ainoastaan sen liikekumppanit sen toimintaketjussa.

Yhtiön siviilioikeudellinen vastuu aiheutuneista vahingoista ei rajoittaisi sen tytäryhtiöiden tai arvoketjun välittömien ja välillisten liikekumppaneiden siviilioikeudellista vastuuta. Jos vahingon ovat aiheuttaneet yhdessä yhtiö ja sen tytäryhtiö, välitön tai välillinen liikekumppani, ne ovat yhteisvastuussa, tämän kuitenkin rajoittamatta yhteisvastuuta ja takautumisoikeuksia koskevan kansallisen lainsäädännön soveltamista. Suomen pyrkimyksistä huolimatta direktiiviin ei kuitenkaan neuvotteluissa lisätty säännöksiä rajatusti tätä direktiiviä koskevasta jäsenvaltion velvollisuudesta säätää yhteisvastuuta koskevasta takautumisoikeudesta. Tämä saattaa jättää yritysten yhteisvastuun toteutumisen käytännössä avoimeksi EU-tasolla.

Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että direktiivin mukaiset vahingonkorvaussäännökset ovat kansainvälisesti pakottavia tapauksissa, joissa vaatimukseen sovellettava laki ei ole jäsenvaltion laki.

Vahingonkorvausta koskeva siviiliprosessi

Neuvottelutulos sisältää uusien siviiliprosessia koskevien säännösten lisäämisen siviilioikeudellista vastuuta koskevaan artiklaan.

Direktiivin mukaan kansalliset vahingonkorvauskanteiden nostamisen vanhentumisajan alkamista, kestoja, lykkäämistä tai keskeytymistä koskevat säännökset eivät saisi tarpeettomasti rajoittaa vahingonkorvauksen vaatimista ja niiden pitäisi vähintään vastata kansallisia siviilioikeudellista vastuuta koskevia säännöksiä. Vanhentumisajan olisi oltava vähintään viisi (5) vuotta eikä se saisi missään tapauksessa olla lyhyempi kuin yleistä siviilioikeudellista vastuuta koskeva kansallinen vanhentumisaika. Vanhentumisaika poikkeaa kansallisen vanhentumislainsäädännön mukaisesta kolmen vuoden vanhentumisajasta. Vanhentumisaika ei saisi alkaa kuluu, ennen kuin vahingon aiheuttaminen on päättynyt ja vahingonkärsijä on saanut vahingonkorvauksen vaatimiseksi riittävät tiedot vahingosta ja sen aiheuttajasta. Ehdotus vastaa pääosin kansallisen vanhentumislain mukaisia vanhentumisajan laskemista koskevia säännöksiä, mutta ehdotetut säännökset siitä, että vanhentumissääntely ei saa tarpeettomasti haitata korvauksen vaatimista ja että aika lasketaan vasta riittävästä vahingonkärsijän tietoisuudesta, ovat sisällöltään jossain määrin epäselviä. Prosessin oikeudenkäyntikulut eivät saisi olla niin kalliita, että ne olisivat esteenä oikeussuojan hakemiselle.

Kantajalla tulisi prosessin yhteydessä olla mahdollisuus vaatia kieltotoimenpiteitä, mukaan lukien summaarinen menettely, joilla pyritään lopettamaan direktiivin säännösten rikkominen.

Jäsenvaltioiden olisi säädettävä kohtuullisista edellytyksistä, joilla jokainen henkilö, joka väittää joutuneensa direktiivin nojalla loukatuksi, voi valtuuttaa ammattiyhdistyksen, valtioista riippumattoman ihmisoikeusjärjestön tai ympäristöjärjestön tai muun valtioista riippumattoman järjestön sekä EU:n jäsenvaltioon sijoittautuneet kansalliset ihmisoikeusinstituutit nostamaan kanteen omissa nimissään uhrin oikeuksien toteuttamiseksi, kuitenkin rajoittamatta kansallisten siviiliprosessisääntöjen soveltamista. Ammattiliitto tai kansalaisjärjestö voitaisiin valtuuttaa, jos se on luonteeltaan pysyvä eikä sen toiminta rajoitu vain direktiivin mukaisten oikeuksien toteuttamiseen ja jos se ei sääntöjensä mukaisesti harjoita kaupallista toimintaa. Suomessa edustaja- tai ryhmäkanteita voidaan nostaa vain kuluttaja-asioissa. Uudet säännökset tarkoittaisivat ryhmäkanteen laajentamista muihin kuin kuluttaja-asioihin ja yli sen, mitä EU:n edustajakannedirektiivi 2020/1828 edellyttää.

Jos kantaja esittää sellaisen perustelun ja kohtuullisesti saatavilla olevat todisteet, jotka tukevat vahingonkorvausvaatimuksen uskottavuutta, tuomioistuimet voisivat määrätä, että yhtiö julkistaa määräysvallassaan olevat lisätodisteet kansallisen prosessioikeuden mukaisesti. Kansallisten tuomioistuinten olisi rajoitettava pyydettyjen todisteiden julkistaminen siihen, mikä on tarpeen ja oikeasuhteista mahdollisen vahingonkorvausvaatimuksen tai vahingonkorvausvaatimuksen tueksi. Todisteiden julkistamisen tai säilyttämisen kohtuullisuutta harkitessaan kansallisten tuomioistuinten olisi otettava huomioon muun ohella julkistamisen laajuus ja kustannukset sekä kaikkien osapuolten etu, mukaan lukien tarve estää sellaisten yksilöimättömien tietojen etsintä, jotka todennäköisesti eivät ole merkityksellisiä asianosaisille oikeudenkäynnissä. Kansallisilla tuomioistuimilla olisi toimivalta määrätä myös luottamuksellisia tietoja sisältävien todisteiden luovuttamisesta, jos ne pitävät sitä vahingonkorvauskanteen kannalta merkityksellisenä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun kansalliset tuomioistuimet määräävät tällaisten tietojen luovuttamisesta, niillä on käytettävissään tehokkaat toimenpiteet tällaisten tietojen suojaamiseksi. Säännökset poikkeavat yleisistä kansallisista prosessisäännöksistä, joiden mukaan tuomioistuin voi määrätä esineen tai asiakirjan tuotavaksi tuomioistuimeen, jos esineellä tai asiakirjalla voi olla merkitystä näyttönä vireillä olevassa asiassa. Kansallisessa

järjestelmässä vaatimusta todisteen esittämisestä (editiovaatimus) ei voida käyttää todisteiden etsimiseen eikä sen selvittämiseen, onko vastapuolen tai kolmannen hallussa asian kannalta merkityksellisiä todisteita.

Yritykset, jotka ovat osallistuneet teollisuus- tai sidosryhmäaloitteisiin tai jotka ovat käyttäneet kolmannen osapuolen todentamis- tai sopimuslausekkeita asianmukaisen huolellisuuden velvoitteiden toteuttamisessa, voitaisiin edelleen saattaa vastuuseen direktiivin vahingonkorvaussäännösten mukaisesti.

Delegoidut säädökset

Direktiivin uuden 3 artiklan 2 kohdan nojalla komissiolle annettaisiin mahdollisuus päivittää direktiivin soveltamisalaa lisäämällä liitteeseen I viittauksia sellaisiin kansainvälisiin instrumentteihin, jotka kaikki jäsenvaltiot ovat ratifioineet. Säädösvaltaa rajaavana tekijänä on myös sopimusten tiettyä aineellista sisältöä koskeva edellytys. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi ILO:n ydinsopimusten Nrot 155 ja 187 lisäämistä liitteeseen I sitten, kun kaikki jäsenvaltiot ovat ratifioineet ne. Toisaalta näissä puitteissa komissiolle annettaisiin jossain määrin avoimeksi jäävä toimivalta lisätä direktiivin liitteeseen I ja soveltamisalaan myös muita kansainvälisiä instrumentteja, millä voi olla välillinen, vaikeasti ennakoitava ja jonkin verran laajentava vaikutus direktiivissä säädettäviin aineellisiin velvollisuuksiin. Näitä vaikutuksia voidaan kuitenkin arvioida vasta, kun komissio on antanut kyseiset delegoidut säädökset.

Voimaantulo

Direktiivillä olisi kahden vuoden täytäntöönpano-aika sääntelyn hyväksymisestä lukien.

Lisäksi sääntely sisältäisi siirtymäsäännöksenä yhden vuoden oikeudellisen määräajan, joka sijoittuu direktiivin saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä asetetun määräajan päättymisen ja direktiivin sääntöjen soveltamisen väliin. Direktiiviä sovellettaisiin ensin erittäin suuriin yrityksiin, joilla on yli 1 000 työntekijää ja joiden maailmanlaajuinen nettoliikevaihto on 300 miljoonaa euroa, tai EU:n ulkopuolisten yritysten osalta unionissa syntynyt nettoliikevaihto on 300 miljoonaa euroa. Soveltaminen etenisi vuosiportaittain pienempiin kokoluokkiin.

Sääntelyn soveltaminen suurimpiin yrityksiin alkaisi käytännössä vuonna 2027.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdotuksen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 50 artiklan 1 kohta ja 2 kohdan g alakohta sekä 114 artikla. Molempien artiklojen osalta noudatetaan tavallista lainsäätämisyjärjestystä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentissa ehdotuksen pääkäsittelystä vastaa oikeudellisten asioiden valiokunta (JURI). Mietinnön esittelijä on Lara Wolters (NL, S&D).

Mielipidevaliokuntia ovat ECON, ENVI, AFET, EMPL, INTA, DEVE, IMCO ja ITRE.

Euroopan parlamentin kanta hyväksyttiin parlamentin täysistunnossa 1.6.2023.

Parlamentti äänestää trilogisovun hyväksymisestä täysistunnossa huhtikuussa 2024

Kansallinen valmistelu

Sidosryhmien kuuleminen

Työ- ja elinkeinoministeriö järjesti direktiiviehdotuksesta kuulemistilaisuuden sidosryhmille ja viranomaisille 9.3.2022.

Luonnos U-kirjelmäksi käsiteltiin EU8 kilpailukyky-, EU28 työoikeus-, EU23 ympäristö-, EU10 rahoituspalvelut ja pääomaliikkeet sekä EU16 vakuutuspalvelut -jaostojen yhteiskokouksessa 22.3.2022 ja EU-ministerivaliokunnan kokouksessa 29.4.2022.

Luonnos U-jatkokirjeeksi käsiteltiin edellä mainittujen jaostojen kirjallisessa menettelyssä 18.–21.11.2022.

Luonnos 2. U-jatkokirjeeksi käsiteltiin edellä mainittujen jaostojen ja EU35 oikeudelliset kysymykset -jaoston kirjallisessa menettelyssä 23.–24.1.2024.

Vaikuttaminen ehdotuksen sisältöön

Suomi on direktiiviehdotuksen käsittelyn aikana vaikuttanut neuvottelutavoitteisiinsa tekemällä yhteistyötä saman mielisten jäsenmaiden kanssa erityisesti yhtiön johdon vastuuseen ja siviilioikeudelliseen vastuuseen liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi Suomen neuvottelutavoitteiden mukaisesti on haettu muiden jäsenmaiden tukea Pariisin sopimuksen liittämisestä direktiiviehdotuksen liitteeseen niin kahdenvälisesti kuin neuvoston työryhmässäkin.

Neuvottelujen aikana on käyty kahdenvälisiä keskusteluja direktiiviehdotusta hoitaneiden neuvoston puheenjohtajamaiden kanssa Suomen kynnyskysymyksistä.

Euroopan parlamentin suuntaan on vaikutettu meppitapaamisissa ja säännöllisissä keskusteluissa avustajien kanssa.

Erityisesti siviilioikeudelliseen vastuuseen liittyviin kysymyksiin on kiinnitetty huomiota myös kolmikantaneuvottelujen aikana. Edelleen on tuotu esille Suomen kansallisten eläkelaitosten sääntelyyn ja toimintaan liittyviä erityispiirteitä, joiden vuoksi niiden sisällyttäminen sääntelyyn esillä olleissa muodoissa olisi ongelmallista siltä osin kuin sääntely soveltuisi lakisääteiseen eläkevakuuttamiseen.

Eduskuntakäsittely

YmVL 24/2022 vp (19.5.2022); TyVL 9/2022 vp (9.6.2022);

TaVL 32/2022 vp (16.6.2022)

SuVEK 148/2022 vp (25.11.2022); SuVEK 149/2022 vp (25.11.2022)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Direktiivin täytäntöönpano edellyttää uutta kansallista lainsäädäntöä niiltä osin kuin direktiivissä säädetään asianmukaisen huolellisuuden velvoitteen mukaisesta selvittämis- ja noudattamismenettelystä. Sääntely on todennäköisesti tarkoituksenmukaista panna täytäntöön uudella kansallisella säädöksellä.

Kansallinen yritys vastuulainsäädäntö olisi yleislainsäädäntöä suhteessa esimerkiksi ympäristöä ja työelämää koskevaan sääntelyyn.

Toisaalta direktiivin vahingonkorvaussääntelyssä asetetaan kansallisesta olemassa olevasta yleislainsäädännöstä poikkeavia edellytyksiä vahingonkorvauksen siviiliprosessia ja eräitä siviilioikeudellisia velvoitteita koskien.

Todisteiden esittämisvelvollisuutta koskevat säännökset poikkeavat yleisistä kansallisista prosessisäännöksistä, joiden mukaan tuomioistuimen antama määräys todisteen esittämisestä (editio) edellyttää, että editiovaatimus yksilöidään riittävästi. Suomessa editiovaatimusta ei voida käyttää todisteiden etsimiseen eikä sen selvittämiseen, onko vastapuolen tai kolmannen hallussa asian kannalta merkityksellisiä todisteita.

Myös vahingonkorvauksen vanhentumisen osalta neuvottelutulos poikkeaa kansallisen vanhentumislainsäädännön kolmen [3] vuoden vanhentumisajasta ja sen laskemisen perusteista.

Ammattiyhdistyksen ja ihmisoikeus- ja ympäristöjärjestöjen mahdollisuus nostaa direktiivin mukaista vahingonkorvausta koskevan siviilikanne perustuisi vahinkoa kärsineen antamaan valtuutukseen. Vastaavan tyyppisiä valtuutukseen perustuvia ratkaisuja on omaksuttu aiemmin ainakin työoikeudellisissa EU-säädöksissä. Esimerkiksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/52/EY maassa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia ja toimenpiteitä koskevista vähimmäisvaatimuksista 13 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kolmannet osapuolet, joilla kansallisessa lainsäädännössä vahvistettujen perusteiden mukaisesti on oikeutettua etua direktiivin noudattamisen varmistamisesta, voivat ryhtyä direktiivin täytäntöönpanemiseksi säädettyyn hallinnolliseen tai siviilioikeudelliseen menettelyyn laittomasti työskennelleen kolmannen maan kansalaisen suostumuksella hänen puolestaan tai häntä tukeakseen. Mainitun säännöksen ei ole katsottu edellyttävän Suomessa lainsäädäntömuutoksia eikä direktiivin täytäntöönpanemiseksi ole säädetty erillisestä siviilioikeudellisesta menettelystä.

Neuvottelutuloksen mukaan ihmisoikeusloukkauksen uhri voisi valtuuttaa järjestön ajamaan kannetta omissa nimissään, mikä tarkoittaa, että se olisi oikeudenkäynnissä asianosainen. Järjestön oikeus ajaa kannetta omissa nimissään tekee mahdolliseksi ryhmäkanteen nostamisen. Ryhmäkanteella tarkoitetaan kannetta, jota asianosainen ajaa omissa nimissään asianosaispiiriä laajemman tai kokonaan sen ulkopuolisen ryhmän eduksi siten, että asiassa annettava tuomio tulee kaikkia ryhmän jäseniä sitovaksi. Ryhmäkanteen tilanteessa edustajan ”edustusvalta” ei perustu oikeudenkäyntivaltuutukseen, vaan suoraan itse ryhmäkanteen sallivaan prosessinormiin. Tältä osin neuvottelutulos vastaa edustajakannedirektiiviä, jonka mukaan oikeutetulla yksiköllä on kantajan oikeudet ja velvollisuudet prosessissa ja se on asianosainen oikeudenkäynnissä.

Suomen tavoitteena on ollut, että kansallisesti säädetyn siviiliprosessin keskeisiä säännöksiä ei ole tarpeen muuttaa direktiivin täytäntöönpanon johdosta. Direktiivi ei edellytä yleisten siviiliprosessia koskevien säännösten muuttamista, sillä kansallisesta sääntelystä

poikkeavat vanhentumisajat ja todisteiden esittämisvelvollisuus koskevat vain yritysvalvontadirektiivin mukaista vahingonkorvauskannetta.

Direktiivi edellyttää, että laissa säädettäisiin järjestön oikeudesta nostaa edustaja- tai ryhmäkanteen direktiivin mukaisen ihmisoikeusloukkauksen uhrien puolesta. Tämä tarkoittaisi käytännössä ryhmäkanteen laajentamista muihin kuin kuluttaja-asioihin ja yli sen, mitä EU:n edustajakannedirektiivi 2020/1828 edellyttää.

Direktiivi edellyttää viranomaisvalvontaa jäsenvaltioissa ja valvontatehtävistä säättämistä ja resursointia. Täytäntöönpano edellyttää jonkin olemassa olevan viranomaisen tehtävien olennaista laajentamista koskemaan sääntelyn valvontaa.

Taloudelliset vaikutukset

Viranomaistehtävien hoitamisesta aiheutuvia kustannuksia on arvioitava tarkemmin direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä. Valvontatehtävien lopullinen sisältö ja valittava järjestämistapa vaikuttavat kustannuksiin. Ensimmäisten arvioiden mukaan tehtävä voisi vaatia sääntelyn voimaantulosta alkaen noin 10 htv:n panoksen ja noin miljoonan euron määrärahan.

Direktiivi myös lisää suomalaisten tuomioistuinten työtaakkaa, kun direktiivin mukaisia vahingonkorvausasioita voidaan alkaa käsitellä tuomioistuimissa. Tuomioistuinten käsiteltäväksi voi pakottavan lainvalintasäännöksen vuoksi ohjautua myös sellaisia asioita, jotka normaalisti käsiteltäisiin kolmansissa maissa. Myös valvontaviranomaisen tekemiin päätöksiin tulee olla mahdollisuus hakea muutosta tuomioistuimessa. Tässä vaiheessa ei voida arvioida paljonko vahingonkorvaus- tai muita asioita tulisi tuomioistuimessa viereille vuosittain.

Lainsäädännössä säädettävillä velvoitteilla olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia suomalaisten yritysten toiminnalle. Velvoitteet kuitenkin koskisivat tasapuolisesti kaikkia soveltamisalaan kuuluvia Euroopan unionin alueella toimivia yrityksiä. Soveltamisalaan kuuluisi komission mukaan hieman yli 200 suomalaista yritystä. Sääntelyyn sopeutuminen ja noudattaminen vaatisivat yrityksiltä suoria kertaluonteisia ja toistuvia kustannuksia, jotka koostuvat muun muassa toimintapolitiikan laatimisesta, päivittämisestä ja siihen liittyvästä suunnittelutyöstä, toimittajien riskiarvioinneista, koulutuksesta sekä ICT-järjestelmien vaatimista uudistuksista. Työ- ja elinkeinoministeriö on arvioinut, että suu- relle yritykselle voisi aiheutua sääntelystä noin 390 000–460 000 euron kertaluonteiset kulut ja 220 000–290 000 euron toistuvat vuosittaiset kulut, riippuen yrityksen alihankkijoiden määrästä. Lisäksi sääntelystä aiheutuu välillisiä kustannuksia yrityksille, jotka ovat osana soveltamisalaan kuuluvien yritysten arvoketjuja (toimintaketjussa).

Arvioita sääntelyn yrityksille aiheuttamista kustannuksista on tarkennettava olennaisesti direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä.

Sääntelyn noudattamisesta aiheutuvat kustannukset ovat osin päällekkäisiä CSRD-direktiivin raportointivaatimuksista seuraavien kulujen kanssa. Raportointidirektiivin aiheuttamia kustannuksia on arvioitu tarkemmin kestävyysraportointidirektiivin täytäntöönpanoa koskevassa hallituksen esityksessä HE 20/2023 vp. Molemmat sääntelyt edellyttävät yri-

tyksiltä toiminnan ja toimintapolitiikan kokonaisvaltaista tarkastelua, sillä sääntelyt antavat asiakkaille, sijoittajille ja sidosryhmille suoran näkymän yrityksen suoriutumiseen vastuullisuusasioissa.

Toimintaketjun kautta sääntelyn noudattamisesta aiheutuu kustannuksia myös kolmansissa maissa. Direktiiviin sisältyvän liiketoimintakumppaneiden tukemisen on ajateltu auttavan sitä, että kehittyvien maiden yritykset pystyvät täyttämään vastuullisuusmääräykset.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Neuvoston puheenjohtajana loppuvuoden 2023 toiminut Espanja ei toimittanut luonnosta päivitettyksi säädösehdotukseksi ennen neuvoston neuvottelumandaatin päivittämistä 15.11.2023 eikä myöskään ennen viimeiseksi jäänyttä trilogia 13.12.2023. Osittainen luonnos sovintotekstissä toimitettiin jäsenmaille 18.12.2023 ja sitä täydennettiin edelleen osittain 22.12.2023. Lopullinen teksti viimeisteltiin Belgian puheenjohtajakauden alussa ja toimitettiin jäsenmaille 24.1.2024.

Puheenjohtajan poikkeuksellinen menettely on hankaloittanut Suomen kannalta huomattavasti kokonaisuuden arviointia, kun Suomelle tärkeiden yksityiskohtien sisällöistä esimerkiksi eläkelaitosten, siviiliprosessin ja yhtiön johdon vastuun osilta ei ollut tietoa neuvoston neuvottelumandaattia muutettaessa. Suomi on näiden seikkojen vuoksi jättänyt varauman neuvoston päivitettyyn mandaattiin Coreper I –kokouksessa 15.11.2023.

Myös muilla jäsenvaltiolla (ml. SE) oli vastaavia ongelmia ja varauksia neuvoston mandaatin muuttamiseen jätettiin useita. Neuvoston mandaatin päivittäminen perustui puheenjohtajan tulkintaan määräenemmistöstä.

Puheenjohtajan antamien tietojen mukaan finanssialaa, ilmastonmuutoksen torjuntaa ja siviilioikeudellista vastuuta koskevat säännökset ovat olleet keskiöissä trilogisopua neuvoteltaessa.

Asiakirjat

WK 1072/2024
KOM(2022) 71 lopullinen

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Hallitussihteeri Sami Teräväinen; sami.teravainen@gov.fi
Erityisasiantuntija Laura Pätsi; laura.patsi@gov.fi
Hallitusneuvos Liisa Huhtala; liisa.huhtala@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/965/2022

Liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite

